

College van Kerkrentmeesters Hervormde
Gemeente Zweeloo
T.a.v. de heer A. Naber
Katspad 1
7855 PB MEPPEN

Ref.: HR/JH-471-B01
Heerde, 11 september 2006

Betreft: Restauratie Proper-orgel in de Herv. Dorpskerk te Zweeloo

Geacht College,

In antwoord op uw verzoek met betrekking tot de restauratie van het Proper-orgel in de Herv. Kerk te Zweeloo hebben wij uw kerk op woensdag 6 september 2006 bezocht. De heer Naber was tijdens dit bezoek aanwezig.

Wij hebben het genoegen u bijgaand onze bevindingen te doen toekomen waarbij wij in grote lijnen het restauratieplan van uw adviseur de heer A.S. Tuinstra hebben gevolgd. In enkele details hebben we aanvullingen/wijzigingen doorgevoerd.

- We stellen een opliggende i.p.v. een inliggende tremulant voor gezien de bijzonder korte horizontale kanaaldelen, een opliggende tremulant kan "hangend" aan het verticale toevoerkanaal worden bevestigd.
- Naast het voorstel van een Cornet 5 sterk hebben we een voorstel toegevoegd tot plaatsing van een Cornet 4 sterk. Door Proper werd de Cornet veelal 4 sterk uitgevoerd. Met zekerheid origineel nog aanwezig in bijvoorbeeld Hollandscheveld Herv. Kerk en Hengelo (Gld.) Herv. Kerk. In beide gevallen geplaatst achterop de lade. We stellen dan ook voor de Cornet te plaatsen aan de achterzijde van de lade, aan de voorzijde is in onze optiek de ruimte te beperkt (originele - fraaie - vervoerplanken t.b.v. frontpijpen) om loden conducten op een goede wijze aan te kunnen sluiten op een Cornetstok. Een 4 sterke Cornet neemt ook minder ruimte in.
- Bekroningen op het orgel in hout.
- De benodigde uren voor de zgn. *montage in de kerk* hebben we gecalculeerd onder punt 6 (i.p.v. onder punt 1).

Conform het verzoek van uw adviseur geven wij u bijgaand inzicht in de door ons gecalculeerde uren en kosten per kostensoort. Daarbij is een opsplitsing gemaakt naar manuren inclusief reistijd, reiskosten en materiaalkosten (apart gecalculeerd en niet meegenomen in uurtarief) voor uitvoering van het beschreven werk. De niet in uren te calculeren zgn. *begeleiding in de werkplaats* is meegenomen in het uurtarief.

De kosten voor deze offerte bedragen € 300,-- exclusief 19% BTW indien de opdracht niet aan ons wordt verleend.

Vertrouwende u hiermee van dienst te zijn zien wij uw berichten met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Orgelmakerij Gebr. Reil b.v.
J.G.K. Reil
J.H. Holthuis

Waarvoor
Aansluiting Pedaal C-rij

Over de voorgenomen werkzaamheden:

- 1. Algemeen
- 1.1. Het regel integreren en documenteren.
- 1.2. Invoeren van de orgelmaker en advies: metingen van alle K- en F-ruiten aanleggen.
- 1.3. Transport van de inwendige delen naar onze werkplaats.

aanpak: 58, inclusief € 110, Kosten € 1.800,-

2. Specificaties aan de klant

- 2.1. De orgelkast blijft in de kast. Kan en hoort niet te worden met een beschermende afdekking.
- 2.2. Alle voorgenomen werkzaamheden betreffen de windladeconstructie, met name de montage van de afgevoerde windlade. Het is van belang om te weten dat de windlade moet worden geplaatst op een stevig en vlak oppervlak.
- 2.3. Gevoel van de windlade van het orgel. De windlade moet worden geplaatst op een stevig en vlak oppervlak.

Bijlagen : offerte, kopie offerte t.a.v. de heer A.S. Tuinstra

Betreft: Restauratie Proper-orgel in de Herv. Dorpskerk te Zweeloo.

Algemeen:

Het orgel in de Herv. Dorpskerk te Zweeloo, in 1904 gemaakt door de firma Proper te Kampen, is een één-klaviers orgel met zeven stemmen. Het pedaal is aangehangen.

Na de kerkrestauratie in 1978 heeft Arie J. Opten het orgel hersteld. Er zijn eigenlijk alleen enkele "cosmetische" wijzigingen aangebracht buiten de verlaging van de winddruk die ondertussen weer ongedaan is gemaakt.

Dispositie (in volgorde op de lade):

Manuaal (C-f3)

Prestant	8 voet
Bourdon	16 voet
Viola di Gambe	8 voet
Holpijp	8 voet
Octaaf	4 voet
Fluit	4 voet
Octaaf	2 voet

Windlosser

Aangehangen Pedaal C-g0

Uit te voeren werkzaamheden:

1. Algemeen

- 1.1. Het orgel fotograferen en documenteren.
- 1.2. Inventarisatie door orgelmaker en adviseur: meetstaten van alle C en F tonen aanleggen.
- 1.3. Transport van de inwendige delen naar onze werkplaats.

2. Orgelbalkon, kas en front

- 2.1. De orgelkas blijft in de kerk. Kas en binnenwerk bestrijken met een houtwormbestrijdingsmiddel.
- 2.2. Alle voorkomende beschadigingen herstellen. De windladeondersteuning controleren, vooral aan de frontzijde i.v.m. mogelijke verzakking. Herstel van luiken en panelen. De oude sloten en binnenkrappen nazien en weer goed in functie brengen.
- 2.3. Controle en klein herstel van het lofwerk. De pijpvoetornamenten omwisselen. Nieuwe houten bekroningen maken naar voorbeelden van andere Properorgels (inclusief tekenwerk).
- 2.4. Schilderwerk buiten het door ons aangenomen werk. Het schilderwerk uit te voeren door een erkend specialist op dit terrein.

- 2.5. Alle oude elektra in en aan het orgel verwijderen en zo vernieuwen dat het nauwelijks zichtbaar is. Verwijderen van de motorschakelaar op de kas. Nieuwe - door ons te leveren schakelaar - plaatsen tegen de borstwering op een vanaf de orgelbank goed bereikbare plaats. Nieuwe leiding vanuit de meterkast naar de nieuwe motor. In de meterkast een krachtstroomaansluiting aanleggen. Eventuele richtspots met dimmers voor het aanlichten van de orgelkas vanuit de kerk.
De werkzaamheden onder punt 2.5 vallen buiten het door aangenomen werk.
- 2.6 Nieuwe verlichtingsarmaturen en de plaats ervan in nauw overleg nader bezien en bevestigen. Bijvoorbeeld een sleuf aan de voorzijde van de binnenbovenkant van de muziekbak zagen en daarboven in de kas een bescheiden armatuur aanbrengen, omgeven door plankjes; sleuf afdekken met wit glas. Hiertoe wordt de lessenaarbak ongeveer 8 centimeter verdiept om voldoende ruimte te verkrijgen. Klein 8-watts TL-armatuurtje direct onder het handklavier als pedaalverlichting.

3. Windvoorziening

- 3.1. Een nieuwe motor plaatsen, met niet meer capaciteit dan nodig is, met dito reguleur, beide in een nieuwe goed functionerende dempkist (in goed overleg met uw orgeladviseur). Deze achter het orgel plaatsen op de plaats van de huidige. De binnenzijde geheel van TNO-gekeurd akoestisch dempmateriaal voorzien. Een nieuw motorkanaal (van binnen bekleed met geluiddempend materiaal) vervaardigen.
- 3.2. De blaasbalg geheel demonteren en van binnen en van buiten opnieuw beleren; de schepbalgen hierop uitgezonderd. Deze niet opnieuw in werking brengen vanwege de huidige aanleg.
- 3.3. Alle inwendige delen van balg en windkanaal waar nodig opnieuw uitverven met lijm en bolus met gebruikmaking van hetzelfde materiaal als aangetroffen is.
- 3.4. De ijzeren delen van roest ontdoen en opnieuw meniën en zwart verven.
- 3.5. De oude windkanaaldelen opnieuw verlijmen en beleren.
- 3.6. Optionele toevoeging: een nieuwe (opliggende) tremulant toevoegen inclusief registratuur. Hiervoor is een stelpost opgenomen.

4. Windlade

- 4.1. Algeheel ontleden van de windlade. Afschaven oude dekplaten. Volledige restauratie, waaronder herstel van de fundamentbalk, opspieën of anderszins dichten van scheuren, het cancelraam opnieuw verlijmen en de sponsels spanen. Een klein deel sponsels lijkt verdwenen. Deze in de oude factuur opnieuw aanbrengen.
- 4.2. De windlade is in 1978 geheel gelakt. Deze lak verwijderen. Daarna zo weinig mogelijk opschaven. Waar mogelijk warme lijm van de juiste viscositeit en temperatuur gebruiken, dan wel lijmsoorten gebruiken waarvan de eigenschappen zoveel mogelijk overeenkomen met die van warme lijm.
- 4.3. Alle cancellen (opnieuw) uitverven in de aangetroffen materialen (lijm en roodbolus, dan wel krijtwit), idem de ventielkast/pulpeetplank. Alle belering vernieuwen. De slepen en dammen vlakken en waar nodig uitstukken en completeren. Leer over de gehele lade aanbrengen, waarover heen de dammen bevestigd worden. Op de pijpstukken dunne liegelindringen lijmen ten behoeve van een veilige en soepele afregeling van de slepen. De messingstrip (i.p.v. pulpeten) waar/indien nodig herstellen/vernieuwen naar nog aanwezige voorbeelden. Ventielen vlakken en naar de aanwezige

- methodiek opnieuw inpassen. De ventielveren controleren op ouderdom en spanning; deze schoonmaken en precies egaliseren. Indien vervanging noodzakelijk is: nieuwe messing veren maken naar voorbeeld van Proper; hiervoor is een stelpost opgenomen. De voorlagen schoonmaken en opnieuw beleren. De ijzeren bevestigingsklemmen schoonmaken, opnieuw zwart verven en sluitend bevestigen. De stokschroeven schoonmaken en opnieuw inpassen. Indien de oude stokschroeven niet opnieuw gebruikt kunnen worden, de gaten proppen en nieuwe stokschroeven gebruiken in stijl en grootte van de oude. Roosters en hangers herstellen en indien nodig aanpassen; eventueel extra hangers plaatsen (multiplex hangers verwijderen).
- 4.4. De oude conducten herstellen. De westaflexconducten vervangen door exemplaren van lood naar voorbeeld van Proper.
- 4.5. Stift- en draadwerk in stijl vernieuwen. De vervoerplanken en/of frontstokken restaureren; opnieuw verlijmen en uitverven.
- 4.6. T.b.v. de optionele toevoeging om een Cornet 5 sterk discant te plaatsen, is een stelpost opgenomen. Minderprijs is daarbij opgegeven voor een Cornet 4 sterk discant.

5. Register- en speelmechaniek, klaviatuur

- 5.1. De mechanieken nazien op wrijving, slijtage en oxidatie. Dit incidenteel herstellen. Invoering waar nodig vernieuwen naar origineel voorbeeld (dolle leermoertjes, leerinvoering, e.d.). Teveel speling wegnemen door overmaatse stiften. Alle ijzerwerk schoonmaken, opnieuw meniën en zwart verven. Alle draadwerk vervangen in messing.
- 5.2. Walsraam, abstractuur en walsarmen schoonmaken, controleren op goede werking en opnieuw inregelen. De bevoering is grotendeels nog goed genoeg. Daar waar nodig de bevoering naar origineel gevonden materialen vernieuwen.
- 5.3. Het handklavier herstellen. De zwart geschilderde delen vlakken en opnieuw schilderen en politoeren. Het klavierbeleg schoonmaken, daar waar nodig een enkel stukje vervangen door bijpassend been. Alle toetsen van handklavier en pedaal opnieuw opsluiten, eventueel met gebruikmaking van overmaatse stiften. Toetsen opnieuw bevoeren in oorspronkelijke stijl, nieuwe leerposters. Het pedaalklavier ontleden en de toetsen opnieuw opsluiten. Pedaalveren schoonmaken en opnieuw inregelen. Het pedaalklavier trillingsdempend opstellen. Beschadigingen aan de steunstoffen herstellen en opnieuw zwart verven (dit laatste buiten het door ons aangenomen werk).
- 5.4. Enkele registerknoppen herstellen/vernieuwen. De knoppen opnieuw zwart maken en politoeren. De registerplaatjes zijn deels niet meer origineel (en wijken duidelijk af in schrijfwijze). Deze niet meer originele plaatjes vernieuwen in juiste stijl en belettering.
- 5.5. De orgelbank herstellen.
- 5.6. De beschildering bijwerken in dezelfde kleur en tekening als de orgelkas (eikenimitatie). De bankzitting met 2-componentenlak vernissen. De werkzaamheden onder dit punt 5.6. buiten het door aangenomen werk.
- 5.7. T.b.v. de optionele toevoeging voor registratuur met knoppen voor een tremulant en een Cornet 4 of 5 sterk discant zijn stelposten opgenomen. Ze worden ter linkerzijde van de huidige rij knoppen aangebracht.

6. Pijpwerk en montage

- 6.1. Alle houten pijpwerk nazien en waar nodig opnieuw verlijmen en uitverven met lijm en krijt wit naar de aangetroffen materialen. De stemrichtingen van het houten pijpwerk opnieuw beleren en goed sluitend maken.
- 6.2. Het oude frontpijpwerk reinigen en waar nodig herstellen. De stemrichtingen repareren.
- 6.3. Het metalen binnenpijpwerk controleren en waar nodig uitdeuken. Incidenteel beschadigde voeten en bovenranden, evenals ingescheurde stemrollen herstellen. De hoedafdichting controleren en afdoende in stijl herstellen.
- 6.4. Transport inwendige delen naar de kerk in Zweeloo. Bij de montage alles goed uitlijnen en zeer precies inregelen. De mechaniek precies inregelen, waarbij alle winkels en welarmen in de juiste en egale stand komen te staan. Pijpwerk sluitend in de roosters inpassen.
- 6.5. Handhaven, dan wel iets verlagen van de toonhoogte op basis van de huidige pijplengtes. Opnieuw vaststellen van de originele winddruk en de intonatie uiterst terughoudend bijwerken (meestentijds alleen bij-intoneren aan kernligging, kernspleet, boven- en onderlabium) op basis van de origineel aanwezige methodiek. Stemming in de gelijkzevende temperatuur met inachtneming van de zweving der kwinten en niet te hoge tertsen (= 'in goede harmonie').
- 6.6. Optionele toevoeging: pijpwerk voor een Cornet 5 sterk discant. Eén koor gedekt, de overige cilindrisch open naar voorbeeld van Proper en goed aansluitend bij het mensuursysteem van het orgel te Zweeloo. Hiervoor is een stelpost opgenomen, net als voor de minderprijs bij plaatsing van een Cornet 4 sterk (zonder een gedekt koor).

Kosten: Geplaatst en gestemd inclusief reis- en verblijfkosten, exclusief BTW en exclusief stelposten

Stelposten:

1. Nieuwe opliggende tremulant incl. registermechaniek en registerknop.
2. Nieuwe ventielveren.
3. Plaatsing Cornet 5 sterk inclusief registermechaniek.
  - Nieuw in onze eigen pijpenmakerij vervaardigd pijpwerk in factuur Proper.
  - Stok, rooster.
  - Registermechaniek en registerknop.
  - Voorintonatie.
  - Plaatsing en intonatie in de kerk.

Minderkosten bij plaatsing Cornet 4 sterk (i.p.v. 5 sterk): € 1.150,-

Totale kosten inclusief stelposten exclusief BTW:

Niet in voorgenoemde prijzen begrepen zijn:

19% BTW, eventuele toekomstige loon- en materiaalprijsstijgingen (worden per termijn verrekend), schilder- en elektriciteitswerk enzovoorts conform leveringsvoorwaarden V.O.N. (Vereniging van Orgelmakers in Nederland).

Conditie:

De facturering geschiedt in 5 termijnen:

- 1^e termijn: 10% bij ondertekening contract
- 2^e termijn: 30% bij aanvang werkzaamheden
- 3^e termijn: 20% bij gevorderde werkzaamheden
- 4^e termijn: 20% bij aanvang werkplaatsintonatie
- 5^e termijn: 20% bij oplevering van het orgel.

Betalingen dienen 14 dagen na factuurdatum te zijn voldaan. Bij overschrijding wordt de normale rente van bankkrediet berekend.

Levering: Levering geschiedt volgens de leveringsvoorwaarden van de V.O.N.

Garantie: Garantie van 10 jaar geldt voor al het werk dat door ons uitgevoerd wordt.

Levertijd: Momenteel kunnen we dit werk nog opleveren in de eerste helft van 2009. Zoals met de heer Naber besproken is het normaal gesproken geen probleem om dit instrument tot die tijd op een verantwoorde wijze te onderhouden.
Indien gewenst is een vroegere opleverdatum bespreekbaar en misschien mogelijk.